

Дзвоник

№198

Журнал для українських дітей Румунії

Місячник Союзу Українців Румунії. 16 рік видання, жовтень, 2023 рік

Дзвоник (Clopotel)

№ 198, 2023 р.

Журнал для українських дітей Румунії.

Заснований у 2007 році.

ISSN 2501-2630

ISSN-L 2501-2630

Над *Дзвоником* працювали:

Головний редактор: Людмила Дорош

Редактор: Ольга Сенишин

Редколегія: Міхаєла Гербіл, Іван Ковач,

Михайло Михайлюк, Михайло Трайста

Адреса редакції:

м. Бухарест, вул. Раду Попеску, 15, с.1

тел.: 021-222-07-29; 021-222-07-37;

телефони/факси: 021-222-07-37

Adresa redacției:

str. Radu Popescu 15, sect. 1

București, România.

Електронна адреса редакції:

clopotel@uur.ro

Друкарня:

«RCR Print»,

Бухарест, Румунія

Дзвоник пропонує:

- * казки й оповідання
- * вірші, загадки
- * пісеньки
- * сторінки-розмальовки
- * вироби своїми руками
- * дидактичну сторінку
- * переклади румунських класиків
- * сторінку народознавства
- * рубрику «Славетні українці»
- * рубрику «Вивчаємо англійську»

Дзвоник завжди радо прислухається до ваших пропозицій і друкуватиме надіслані вами спроби!

На обкладинці світлина Людмили Дорош

Увага! За достовірність надрукованих матеріалів відповідають їх автори!

Тетяна ЧОРНОВІЛ

ЖОВТЕНЬ

Вранці Осінь трохи змерзла,
Треба якось зігрівати:
Теплі дні намалювати
Здумав Жовтень – майстер пензля.

Враз на тій його картині
Сонце весело світилось,
Жовтим соняхом котилось
По ясній небесній сині.

Море барв в осіннім листі,
А на яблуках – рум'яна,
Пані Осінь гарно вбрана,
В горобиновім намисті.

Осінь глянула, зраділа,
Що картина так вдалася,
В жовте листячко вдяглася
Й Жовтня в танці завертіла.

Надія КРАСОТКІНА

ОСІНЬ

Осінь, осінь. Все розфарбувала,
Одягла довкілля в теплі кольори.
Я сьогодні, наче, в казці побувала
І мені всміхалось сонечко згори.
Все промінням сонячним залито,
Срібні павутинки натяглись в гіллі.
Це прощальні струни бабиного літа
І на них заграли вітри-скрипалі.
Осінь, осінь. Листя аж палає
І така у небі чарівна блакить!
У верхів'ї сосен музика лунає,
А додолу з клена золото летить.
Осінь, осінь – шелести і шуми.
Вітерець грайливо в листі шурхотить.
Навіває осінь невеселі думи,
То засяє сонцем радісно умить.

9 З'ІЗД СОЮЗУ УКРАЇНЦІВ РУМУНІЇ

У місті Бухарест 21-22 жовтня 2023 року за участю делегатів від усіх повітових філій СУР відбувся 9 З'їзд Союзу українців Румунії, на якому було обрано новий склад Ради СУР та нових членів Контрольно-ревізійної комісії та Комісії з питань етики та спорів.

Головою СУР було переобрано депутата Миколу-Мирослава Петрецького.

Новий склад Ради СУР

Микола-Мирослав Петрецький – голова Ради;
Василь Пасенчук – перший заступник голови;
Богдан Мойсей – перший заступник голови;
Ілля Саучук – перший заступник голови;
Віктор Семчук – перший заступник голови;
Іван Гербіл – заступник голови;
Михайло Трайста – заступник голови;
Анна Самбор – заступник голови;
Іван Рекало – заступник голови;
Ірина Люба Хорват – генеральний секретар;
Терезія Шендрою – секретар;
Василь Бучута – скарбник;

Мирослав Петрецький – член;
Гаврило Миколайчук – член;
Даніель Середенчук – член;
Марія Сабо-Кондрей – членкиня;
Лучіка Герман – членкиня;
Іляна Леон – членкиня;
Даніель Басараба – член;
Михайло Думніч – член;
Пінтя Марічук – член;
Сергій Стулянич – член;
Іван Клаудіу Бринзанік – член;
Мірела Чукур – членкиня;
Олександр Мочернак – член.

Анна ОВЧАРУК,

10 років

Повелителі усього живого

Розділ 7

План

Літня пташка повела всіх до дуже затишного будиночка на краю села. Вона запросила їх до вітальні.

– Пані королево, Вам, мабуть, цікаво, про що я хочу поговорити? Так ось що – це село може стати територією сусідів, якщо Ви про нього не подбаєте! Тут навіть зв'язку немає! Отож, якщо на нас нападуть, то ми не матимемо змоги Вам про це повідомити!

– У вас немає швидкопоцвіріньків*!? – здивувалася Єлизавета.

– Ні, уже п'ять років як немає! – відповіла господиня хати.

– А що це таке? – втрутився в розмову динозавр.

– Це такий пристрій, за допомогою якого можна спілкуватися, – пояснила королева. – А у вас що, немає такого?

– Є, але під іншою назвою: швидкорик, – пробуркотів він.

– Зараз вам будуть ці чароштики... – трохи втомлено сказала Єлизавета. Майже відразу пролунало тихе «пшик» і з'явилося щонайменше 50 чароречей.

– Дякую! Але повернемося до головної теми розмови. Я думаю, що дракони не будуть довго чекати і невдовзі нападуть на нас. Але якщо правильно приготуватися, то можна їх відлякати. Я правильно розумію, королево, що становище не найкраще в армії? Адже багато хто кинувся шукати Вас і був уражений отією... радіацією... Ніяк не можу запам'ятати назву... І вони не послушалися Вас, не пішли в ПЗДЛ, тож тепер у важкому стані. Тільки у нас в лікарні десь із десятків таких.

– Зрозуміло... Хм... ти маєш рацію. Але що ти пропонуєш?

– Я пропоную зібрати якомога більше пташок, щоб був чим більший натовп. Потім надягнути на них військові шоломи і виставити цих «військових» на кордонах. Вороги, як побачать нашу чисельність, злякаються і не нападуть!

– Гарна ідея. Варто спробувати. Але зараз підкажи, де можна переночувати?

– Тут! – піднесено відповіла господиня.

– Гаразд. Тоді давай я відпочину, а потім поговоримо. Бо після всього, що сталося у палаючому лісі, та після лікування сил небагато.

Тому давай завтра все остаточно вирішимо. І дякую за те, що дозволяєш відпочити тут!

Королева була занадто втомлена після пригод цього дня. А важливі рішення хотілося приймати на свіжу голову. Поки літня пташка готувала для Єлизавети ліжко, королева стала уважніше розглядати вітальню, в якій мала заночувати. В око кинулася різнокольорова картина, де в правому кутку виднілися різнобарвні контури дракона.

– А що це за картина? – швидко запитала пташка.

– Це я намалювала, називається «Різнобарвність світу».

– А що це за дракон на ній зображений?

– Який дракон? Я не малювала драконів!

Єлизавета підійшла до картини і торкнулася контура рогів дракона. Вони разом з іншими частинами тіла перетворилися на справжнього дракона.

– Усім хеллоу! – привітався той.

ПРИМІТКИ:

*Швидкопоцвіріньк – так пташки називають пристрій зв'язку в цьому світі.

(Далі буде)

Генадій РАВЕНСЬКИЙ

Абетка в скороловках

Жж

Жовтий жук у житі жив,
Жук із жабою дружив,
Жартувати жук любив,
Жабу жук завжди дражнив.

Її

Їжак із їжачихою
За їжею поїхали,
Бо їх їжаченя
Їжу їсть щодня.

Зз

Зробила завірюха
Замети на землі,
І замки візерункові
Узимку на вікні.

Йй

Постривай! Розбив коліно?
Часу марно не втрачай –
Йод на рану наливавай,
Потім знову йди стрибай.

Ии

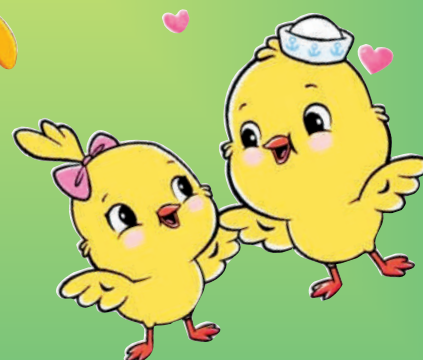
Над лісами і ланами
Стоїть Київ весь у квітах.
Над Дніпром цвітуть каштани,
А в садочках грають діти.

Кк

– Ко-ко-ко! – кудкудаче
Квочка до курчаток.
– Кря-кря-кря! – гучно кличе
Качка каченяток.

Іі

Індик клектав пісні
Улітку й навесні.
І навіть уві сні
Бубонів свої пісні.

Аделя ГРИГОРУК

Петрусь і чарівна сопілка

(Продовження з попереднього числа)

Коли він опинився серед невисоких кущів і хирлявих деревець, то зрозумів, що, можливо, йому пощастить натрапити на якісь ягоди. Воно й справді неподалік плівся зелений ожинник, і Петрусь подумав, що знайде там хоч кілька ягід, хай би навіть і недоспілих. Щоб дотягнутися до ожини, він став на якийсь невисокий замшілий горбик. Яким же був його переляк, коли горбик раптом почав підніматися і мовив до нього хриплим голосом:

– Добрий день, Петрусю! Чого ти тут вештаєшся і не даєш мені спати після обіду?

Петрусь уже й не запитував, звідки знають його ім'я, та все ж мусив відповісти, що він не вештається, а йде до газди Копильчука, а поліз до ожини, бо дуже хоче їсти.

– Їсти? Ти хочеш їсти? Та цьому легко зарадити, адже не було ще ніколи такого, щоб я, Болотяний Дід, когось відпускав голодним!

Він випростався на весь зріст і загукав гучним голосом:

– Ану, чапле, ану бузьку*, принесіть нам сюди найбільших жаб і найтовстіших вужів!..

– Але я не хочу ні жаб, ні вужів...

– А чого ти хочеш? Може, рожевих черв'яків, зелених ящірок або жуків?

– Ні-ні, мені б шматок хліба з маслом або кулешки з молоком...

– Що? – загудів Болотяний Дід, – тобі не смакує моє частвування? Не до вподоби мій обід? Та ти зараз сам станеш обідом для черв'яків!

І він, грізно насупившись, посунув до Петруся.

На щастя, хлопчик устиг вихопити свою сопілку і заграти на ній «лю-лю-лю».

Болотяний Дід почав широко позіхати, терти волохатими зеленими руками очі й

раптом упав, де стояв, щось пробурмотівши собі під ніс.

Коли Петрусь тікав із цього страшного місця, Болотяний Дід так хропів, аж гілля на деревцях здригалося.

– Боже мій, де цей берег? – розпачливо запитував у самого себе хлопчик. – Казала мені бабуся не йти лісом, а я її не послухав, ось і маю тепер халепу.

Нарешті почувся шум Черемошу, а ще за якусь часину показався берег річки. Стомлений, хлопчик сів на камінь відпочити. Було сонячно й тепло. Петрусь дивився, як хвильки здоганяють одна одну, піняться, розбризкуючи довкола срібні краплі, мов коштовні намистини.

– Тут уже нічого поганого не трапиться! – вголос сказав Петрусь.

І не встиг він це вимовити, як повз нього вихором промчала висока тоненька дівчина з довгим волоссям, що розвівалося в повітрі.

– Рятуй мене! – встигла крикнути вона і зникла за поворотом ріки.

Мить – і на березі з'явився височенний здоровий чоловік, весь зелений, порослий шерстю, з великими ногами і чіпкими руками.

– Чугайстер! – майнула думка в Петрусовій голові.

Про Чугайстра йому багато розповідала бабуся, і він знав, що той загалом не злий, але лісових нявок** інколи роздирає на смерть.

Петрусь вихопив свою сопілку і загравав «гей-гей-гей», потім «ду-ду-ду», «ой-ой-ой», «лю-лю-лю»...

Чугайстер то пускався в танок, то сміявся безугавно, то раптом упадав у сон, то плакав гіркими сльозами...

*бузьку – бузьок, (діал.) – бусол, лелека;

**нявок – нявка, (діал.) – лісова мавка.

(Далі буде)

Артем ДОРОШЕНКО,

11 років

Нові транспортні засоби

Наш невгамовний Ведмедик не сидить на місці. Вирішив він поїхати до великого міста. Дістався автобусом до мегаполісу та відразу ж і розгубився: від великої кількості автомобілів у нього запаморочилося в очах. «Так, це не мій затишний ліс!» – подумав він. Машини були повсюди й рухались зі швидкістю й шумом у різних напрямках. Ведмедик не знав, в який бік дивитися чи як себе поводити. Щоб оговатитися, він присів на лавку на зупинці та й почав розбиратися з учасниками руху.

Безпілотні транспортні засоби

Складно уявити просте повсякденне життя без транспорту. Людям завжди було і буде потрібно перевозити вантажі й пересуватися в різні місця якомога швидше, безпечно й комфортно. Нові транспортні засоби витіснятимуть менш ефективні старі. Деякі види перевезень завдяки новим технологіям безперервно удосконалюватимуться. Сьогодні передбачається, що масового характеру набудуть безпілотні транспортні засоби, керовані штучним інтелектом.

Якщо раніше безпілотні автомобілі існували лише у кінострічках або на сторінках книг, то зараз це не тільки найближче майбутнє, а й стратегія розвитку галузі. Із ростом кількості автомобілів на дорогах збільшується і важливість питань екології та розумної мобільності. Було помічено, що сьогодні у середньому 90% часу автомобіль не використовується, а займає місце на парковці. Нові системи автономного водіння можуть впорядкувати проблеми з паркуванням автомобілів, зменшити затори на дорогах (на 62-87%) та рівень шкідливих викидів (до 60%) тощо.

Упровадження безпілотних автомобілів набирає обертів, що вимагає розвитку відповідної інфраструктури від країн по всьому світу. Різні країни вирішують це питання по-різному, але в загальному світ поступово працює над легалізацією й активним запуском безпілотних автомобілів. Цей процес був би неможливим без провідних розробників такого виду транспорту, які мотивують та надихають своїх послідовників. Ми згадаємо лише трьох найважливіших.

1. Amazon у 2020 році викупила компанію Zoox та представили свій безпілотний автомобіль, що буде працювати як таксі. Його максимальна швидкість – 120 км/год. Завдяки двом двигунам він здатний проїхати на одному заряді 16 годин.

2. Nuro розробляє й управляє автопарком безпілотних автомобілів, що забезпечує доставку від дверей до дверей усіх необхідних речей, починаючи від їжі, ліків і документів та закінчуючи одягом із пральні. Їхня остання модель R2 не має педалей та керма, щоб забезпечити максимум місця для пакетів. Під час пандемії Nuro заробила 500 млн доларів та отримала понад 1 млрд доларів від інвесторів.

3. Tesla – найвідоміша компанія, яка була однією з перших у розробці безпілотних авто. Tesla запускає Tesla Autopilot, що є вдосконаленою системою допомоги водієві, яка містить безліч розумних функцій самостійного керування автомобілем, таких як круїз-контроль із урахуванням дорожнього руху, утримання на смузі, автоматична зміна смуги руху, самостійне паркування і напівавтономна навігація на трасах.

Людмила ДОРОШ

В очікуванні зубної феї

Історія І. Зуб хитається!

На кухні було тепло й затишно. У вікно світило сонечко, у садку виспівували пташки. Бабуся поралася перед плитою, готуючи обід для своїх онуків. Ось вже тарілки із запашним борщем парують на столі і вона погукала дітей. Першим прибіг Данилко і хутчіш усівся за стіл, схопив ложку і, не чекаючи своєї старшої сестрички Софійки, взявся за борщ. Воно й не дивно – це його улюблена перша страва і такого борщу, як у його бабусі, не вмів готувати ніхто.

Через деякий час з'явилася й Софійка, пасмурна й невесела. Вона теж любила бабусин борщик і завжди просила добавки, та сьогодні якось сумно бовталася ложкою, а їсти не їла.

– Що таке, любонько? – запитала бабуся. – Чому не їси? Такий смачний вийшов борщик, хоч не вставай з-за столу – тільки й їж.

– Я не голодна... І взагалі, у мене зуб...

– У тебе, мабуть, хитрий зуб? – пожартувала бабуся. – «Ой, болить у мене зуб, бо не хоче їсти суп. Хоче меду, хоче грушки, хоче теплої пампушки. А як ще дасте сметани – вмить боліти перестане!» Так і в тебе, Софійко? – сміялася бабуся.

– Зовсім і ні! – набурмосилася дівчинка. – Я, мабуть, зовсім не буду їсти. А то в мене хитається зуб і я боюся, щоб він не випав, – уже зі слізьми на очах додала дівчинка. – Я не хочу бути, як баба Параска, у якої повипадали майже усі зуби і вона схожа... схожа на... – Софійка не закінчила і зайшлася гірким плачем.

– Та що ти таке говориш, моя маленька? – бабуся відклала рушник, підійшла до онуки і міцно-міцно її обійняла. Потім витерла їй слізки і сказала: – Послухай, моя люба, на місці того зубика у тебе виросте новий, іще міцніший зуб! І так станеться із усіма твоїми зубами, адже у дітей спочатку виростають молочні зуби, а потім вони міняються на постійні – міцні й сильні! Так що не станеш ти беззубою, не хвилюйся!

– Справді? – із надією, але й сумнівом запитала Софійка. – А чому ж тоді у баби Параски не вирости нові?

– І в неї вирости нові міцні зуби. Але ти ж бачиш, яка вона старенька вже, от вони й випали, а на місце постійних уже нічого не виростає.

Аж тут на кухню зайшла мама і помітила, що Софійка й не торкнулася борщу, у той час як Данилко вже майже закінчував. Червоні очі донечки і схилена над дівчинкою бабуся підказали мамі, що щось сталося.

– У Софійки хитається зуб, – пояснила бабуся. – Так що скоро їй у школу! – підморгнула вона, дивлячись на онуку, адже знала, як та хоче вирости і скоріше піти до школи.

І бабуся пояснила дівчинці, що саме випадання молочних зубів свідчить про те, що дитина вже достатньо велика, щоб почати ходити до школи.

– А знаєш, що робила я зі своїми зубами, коли була маленькою? – продовжувала бабуся.

– Що-о? – запитали в одних голос Софійка та Данилко, який уже виїв увесь борщ і тепер ласував сметаною.

– Я віддавала їх мишці. Так мене навчила казати ще моя бабуся: «Мишко-мишко, молочний забери, а кістяний поверни!» Я це примовляла, кидаючи свій молочний зуб через плече, і хочу вам сказати, що мишка дійсно повертала мені зуба, бо він завжди виростав на місці молочного!

– А я дізналася, що можна свої зуби віддавати зубній Феї, – сказала таємниче мама й підморгнула дітям. – І вона не тільки подарує тобі міцний постійний зуб, а й принесе за нього якийсь подаруночок!

– Я хочу, хочу! – загукали в один голос Данилко та Софійка, зацікавлені подарунком.

– Ну, тобі, Данилку, ще треба заpastися терпінням і трішки почекати. А от Софійка у свої п'ять років може вже до цього готуватися, – додала мама, пригортаючи щасливу донечку до грудей.

– Бабусю, давай ложку, буду їсти! – рішуче сказала дівчинка. – Зуб і не болить, тільки злегка рухається. А як ти думаєш, мамо, він швидко розхитається і випаде? – уже нетерпляче запитала Софійка. – Я вже не можу дочекатися!..

(Далі буде)

Наталка ЛОГВИН

ВЕЧІРНІЙ ГІСТЬ ПОРТОКАЛЕ

Портокале прокинувся від веселого цвірінькання горобців. Вони голосно кричали, стрибали один перед одним, махаючи крильцями і галасуючи.

Портокале вийшов на ганок і горобців як вітром здуло, бо вони знають, що кіт бавитися з ними не буде.

«Ох ці жовторотики! Ніколи не дають спокою. Весь час виспівують: «Цвірінь-цвірінь, журбу покинь! Цвірінь-цвірінь, до нас прилинь!» – думав розніжений котик, проводячи гострим поглядом швидких пташок.

Портокале крутнув хвостом і повернувся до оселі, збираючись прилягти, бо вже настунав теплий літній вечір.

Аж тут він почув, як під вікном щось зачмихало, а потім ще й затупотіло, начебто хтось кудись побіг.

«Що це? Невже миші так голосно бігають навколо будинку? Ми ж з ними домовились, що вони до хати – ані лапкою! А до квітника – тим більше! Цікаво... Піду ж бо погляну, що там робиться.»

І Портокале швидко вискочив у квітник, тихенько підкрався до куща гордівливої гортензії і:

– Ага-а! Та це ти – Їжачок!

Наш котик зразу й потягнувся лапкою до сіренького колобочка, та швидко відсмикнув її.

– Ох і колючий ти, – муркнув кіт. – Таки

правду ж кажуть, що в тебе сотні гострих колючок.

Зализавши лапку, якою тільки що намагався доторкнутися до їжачка, Портокале продовжив:

– Ти що тут робиш? Я думав, що ти живеш у лісі.

– Еге! Я б там і жив. Але ж там ходить хитра лисиця, яка полює на їжачків. То я й прийшов сюди, бо біля людей мені спокійніше. Вони мене люблять, а інколи ще й підкормлюють чимось смачненьким. Та і я їм теж допомагаю. Я поїдаю всяких комах, які шкодять деревам і квітам.

– І скільки ж це комах потрібно назбирати, щоб хоч трохи вгамувати голод? Ходімо до мене, я краще поділюсь з тобою

молочком, солоненьким м'ясцем. Воно таке смачненьке!

– Ні-ні, – захвилювався Їжачок. – Мені такого не можна. У мене болітиме животик.

– Як то не можна? – здивувався Портокале. – Скільки разів я чув, що вас такими стравами годують.

– Так, справді. Добрі люди залишають нам у садку чи на ганку молочко, солоне м'ясо. Вони не знають, що для нас це шкідливо. А ми, їжачки, коли голодні, забуваємо про шкідливі продукти і, поївши, хворіємо і навіть можемо померти.

І Їжачок згорнувся у клубочок.

(Продовження на 14 сторінці)

Всеволод НЕСТАЙКО

Пригоди Журавлика

(Продовження з попереднього числа)

– Я давно знав про журавлині танці, – вигукнув він. – Але вперше бачу, як танцює журавель. Це просто здорово! Ну й молодець!

Танцюючи, журавлик все наближався й наближався до краю підвіконня.

Нарешті набрався духу (А! Будь що буде!), змахнув крилами і... злетів. Вперше у житті злетів у повітря. Аж дух йому перехопило. А потім стало так легко й чудово, що сама собою з грудей вирвалася пісня:

*Мамо! Мамо!
Тату! Тату!
Я умію вже
Літати!
Ой, як здорово!
Просто слів нема!..*

Але ні тато, ні мама не могли почути журавлика, та й крила його були ще не дуже міцні, і, політавши трохи, він опустився перепочити на дах сусіднього будинку. Сів, одихався, озирнувся навколо. Яка широчінь!..

Несподівано біля нього – пурх! – сів горобчик. Пір'я настовбурчене, півхвоста нема. Дивиться з цікавістю, здивовано.

– Курли! Курли! Здоровенькі були! – привітався до нього журавлик.

– Привіт! – цвірінькнув горобець. – Ти хто такий?

– Журавлик. У гості із села до вас приїхав. Автоматиною «Жигулі». А ти хто?

– Чик Чирикчинський.

– А хто це тобі хвоста обскуб?

– Та хто ж! Кіт Мордан. Хто ж іще.

– Розкажи, що за кіт.

Чик Чирикчинський спершу крилом одмахувався, не хотів (мабуть, неприємно було згадувати), але потім розказав.

І от про що дізнався журавлик.

Виявляється, у їхньому будинку на горищі живе приبلудний рудий котяра. Мордан. Страшений п'яниця і хуліган. Налижеться валер'янки і хуліганить – ганяється за горобцями, за синичками, за голубами, всіх обзиває, б'ється, казна-що виробля. Життя від нього немає. І ніхто з ним впоратися не може. Всі його бояться. Ніхто зв'язуватися не хоче.

Живуть у них в будинку три собаки. Цюця, Гава і Рева. Та хіба то собаки? Горе, а не собаки.

Цюця – білосніжна болонка з такою волохатою мордочкою, що ніхто ніколи не бачив її очей. Така чистюля, не те щоб з кимось битися – по землі навіть ходила, весь час струшуючи з лапок бруд.

Гава була чорненька, маленька, на тоненьких, як шпички, ніжках, і, коли стояла на землі, то дрібно-дрібно трусилася, мов у лихоманці.

А Рева була китайської породи, із сплюснутою мордочкою, страшенно лупата і з висолопленим червоним язичком, що не тримався за вишкіреними зубками. І по землі вона майже ніколи не ходила, а, вдягнена у спеціальний шерстяний лейбик, сиділа весь час на руках у своєї хазяйки.

Правда, ще жили в їхньому будинку двоє диких звірів, два справжнісіньких хижаки, – вовчєня Вова і левєня Льова. Їх узяли на виховання в зоопарку: Вову Олімпіада Миронівна з вісімнадцятої квартири, а Льову – Гортензія Самсонівна з двадцять сьомої.

(Далі буде)

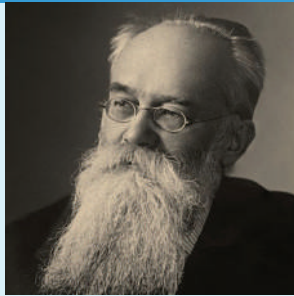

●●● Славетні українці ●●●

Михайло Грушевський

З Ольгою Сенишин

Літературознавець Ю. Лавриненко сказав про Грушевського, що той «сполучає в собі дві гігантські... постаті – найбільший дослідник тисячолітньої історії України і найбільший творець живої історії... України ХХ століття». Головна заслуга цього непересічного історика – це створення української наукової історіографії, на яку не впливав ні російський, ні польський погляд на історію, за якими України й українців окремо не існувало. За державну і громадську діяльність Грушевського сьогодні називають Людиною великого масштабу, Великим Українцем, творцем Української державності, символом всеукраїнського національного єднання. Крім того, Михайло Сергійович був літературознавцем, письменником, публіцистом, організатором української науки й академіком наук. Він є автором 2000 праць в декількох галузях, що збагатили європейську і національну науку.

Михайло Сергійович Грушевський народився 29 вересня 1866 року в м. Холмі (тепер Польща) в родині вчителя словесності. Виріс він на Кавказі, куди родина переїхала через хворобу батька. Тут Михайло навчався у гімназії, а потім здобув вищу освіту на історико-філологічному факультеті Київського університету. Молодого й ерудованого науковця призначають на посаду професора кафедри історії Львівського університету. Коли він тут читав свою першу лекцію з давньої історії Русі, то зал ледь умістив усіх охочих. У цих стінах Михайло Сергійович викладав історію України протягом 20 років. У цей період він розгорнув плідну громадську та політичну діяльність – був членом і керівником декількох товариств та організацій, працював у журналах і видавався.

1914 року Грушевського було заарештовано царською жандармерією, а в 1915 році його відправили на заслання. Згодом дозволили переїхати до Казані, де він зміг продовжувати наукову роботу, а потім – до Москви. У 1917 році після повалення російського царизму формується Українська Центральна Рада в Києві, яка заочно обрала авторитетного діяча своїм головою. Протягом 14 місяців свого існування Грушевський був незмінним першим спікером цього першого українського парламенту. Першим своїм Універса-

лом Центральна Рада проголосила автономію України у складі Російської федеративної республіки, а Грушевський став президентом Української Народної Республіки. Та цій державі не вдалося довго проіснувати. Після перемоги більшовиків Грушевський був одним із небагатьох визначних діячів, які повірили їхнім обіцянкам створити радянську федерацію суверенних республік.

У 1924 році він повернувся з еміграції в Україну, сподіваючись завершити працю в українських архівах над багатотомною «Історією України-Руси». Він стає професором історії в Київському державному університеті, керівником історико-філологічного відділу. Його також обирають академіком Всеукраїнської академії наук. Авторитет М. С. Грушевського радянська влада використала на свою користь, після того як здійснила партійну інтерпретацію його життя і творчості. У період репресій ученого заарештовують, звинувачують в антирадянській діяльності. Проте через деякий час його відпускають і забирають з Києва до Москви на постійне місцепроживання.

Останні 3 роки життя Грушевський продовжував працювати над «Історією України-Руси», яку вважають головною працею його життя. І сьогодні ця 10-томна робота є найповнішою історією нашої держави. У ній він переконливо довів, що українці – самобутній народ, який має право і підстави для своєї національної історіографії та історії.

Помер Михайло Сергійович раптово, за нез'ясованих обставин, 25 листопада 1934 року. Похований у Києві на Байковому кладовищі. Із того часу в СРСР його ім'я як вченого і політика було не прийнято згадувати, а його праці – заборонено. Тільки за кордоном у середовищі української діаспори не припинялося вивчення його наукової спадщини та діяльності в цілому. Нині кожна енциклопедія чи довідник історичного, політичного та літературознавчого напрямку містить статті про М. Грушевського. Його портрет зображено на банкноті номіналом 50 гривень та на пам'ятних монетах, йому споруджені пам'ятники, створено музеї, його ім'я носять вулиці та наукові заклади, засновано премію його імені – за видатні наукові роботи в галузі історичної україністики та соціології.

Тематична картка «Школа наша мила»

1. Відгадайте назву місяця:

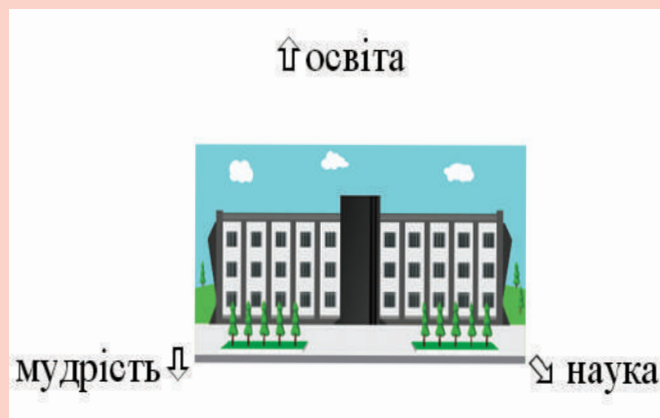
«Школа наша, школа,
Приголуб нас, мила,
Пригорни усіх нас,
Як голуб під крила...
Бджілоньки на квітах,
Дітоньки – до школи,
Там збирають мудрість,
Як мед у полі бджоли.» (М. Підгірянка)

2. Відгадайте місяць, в якому починається навчальний рік:

Довідка: ь, с, е, е, р, в, е, н.

3. Поміркуйте про роль школи. Розкажіть чому, на вашу думку, важливо вчитися?

4. Знайдіть слова, які мають спільний корінь зі словом ГОЛУБ:

а	т	г	о	л	у	б	т	г	а	и
г	о	л	у	б	и	т	и	п	и	т
в	а	і	ч	я	ф	ш	а	е	м	и
п	р	и	г	о	л	у	б	и	т	и

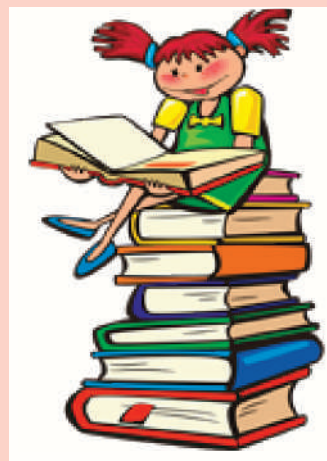
Довідка: г.л..и.и; п.и.о.у.т.

5. Розгляньте малюнки та виберіть правильне дієслово у відповідному реченні:

Школяр
читає / стри-
бає.

Школярка
думає / читає.

Школярі
слухають /
пишуть.

Зверніть увагу:

школяр = учень
школярка = учениця
школярі = учні

6. Знайдіть в тексті вірша з 1 завдання по два іменники різного роду та запишіть їх у відповідні колонки (слова у множині поставте в однину):

він вона воно

7. Визначте прикметник, який відповідає кожному іменникові, і з'єднайте їх стрілкою:

Діти

працьовиті, пильні

Бджоли

8. З'єднайте слова з відповідним зображенням:

олівець

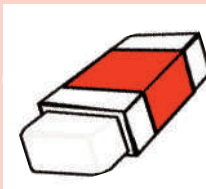
кольорові

олівці

ранець

зошит

ручка

гумка

9. Складіть коротенький текст (5 речень) під назвою «Перший день у школі», вживаючи іменники, дієслова та прикметники.

Розмалуйте зображення улюбленими кольорами. Успіхів!

Рубрику підготувала Анка Майданюк Штюбіану

Наталія ПАСНАК

* * *

Йшов зі школи я додому,
Відчував легеньку втому.
Парком я ішов неквапно –
Так цікаво було в парку!

Білочка руда маленька
Плигала собі швиденько.
Працювала жваво мила,
Щось в дупло вона носила.

Дві ворони на травичці
Знов сварилися по звичці.
Знахідку якусь ділили,
Повно крику наробили.

По алейках, мов зайчатка,
Швидко бігали малятка.
Галас, сміх дзвінкий навколо!
Добре їм, не ходять в школу.

А мені ще, як згадаю,
Стільки всього вчити маю!
Так завдань іще багато,
Мушу вчитися завзято.

Добре в парку тут гуляти,
Та пора мені до хати.
Иду похнюпившись, сумую.
Раптом що це? Що я чую?

В кінці парку, під вербою,
Плаче собача з журбою.
Плаче зовсім ще маленьке.
- Заблукало ти бідненьке?

Миттю взяв щеня на руки,
Очі повні сліз й розпуки.
Руки полизало вдячно,
Мабуть було йому лячно.

Залишився з ним чекати
Тих, що йдуть його шукати.
Довший час ми вдвох чекали,
Цуценятка ж не шукали!

Що я мав із ним зробити?
Звісно, взяв до себе жити!
Вдома від батьків й бабусі
Я отримав по заслугі!

Всі на мене так чекали,
Вже півдня мене шукали.
Та за пса мене, на диво,
Зовсім-зовсім не сварили.

Пес лишився, дозвіл дали.
Ми його ЖУКом назвали.
Був увесь він чорний- чорний
Мов жучок малий, проворний!

Жук залишився в нас жити,
Маю з ким тепер дружити!
Иду зі школи, поспішаю,
Друг там, Жук, мене чекає!

(Початок на 9 сторінці)

– Та не засмучуйся ти так, – промовив розчулений Портокале. – У мене є котячий корм. У пані Олі його цілий мішок, їй для мене нічого не шкода. Вона мене любить.

– Це дуже добре, – зрадів їжачок. – Я вже смакував котячим кормом, він мені сподобався!

– От і добре, – сказав Портокале і жваво додав: – Не бійся. Іди за мною.

Їжачок побіг слідом за котом до миски, яка стояла на ганку. Вони разом стали їсти котячий корм – їжачок фиркаючи, а кіт хрумкаючи від задоволення. І було їм смачно та весело.

Наївшись досхочу, вони вмостилися на ганку і почали роздивлятись навколо.

Аж тут Портокале згадав, що під будиночком є велика яблуня.

– Гайда туди! – загорівся Портокале. – Там пан Річард нещодавно збирав такі смачні та запашні яблука! Може, щось залишилось і для тебе.

І вони чимдуж побігли під місячним сяйвом до яблуні.

– Ось поглянь! Я знайшов велике і червоне яблуко, – тихо муркнув кіт.

А їжачок понюхав і додав:

– Ой, яке ж воно пахуче!

– Тільки знаєш, Їжачку, то вже твоя їжа. Я такого не їм. Я краще почекаю молочка. І вони весело розсміялись.

Не поспішаючи, їжачок з'їв яблуко. А потім попросив:

– Допоможи мені, Портокале, знайти ще декілька яблук. Будь ласка!

– А навіщо вони тобі? – поцікавився Портокале. – Ти ж уже наївся. Завтра ще можеш прийти.

– Та ні! Розумієш, мені ж потрібно зібрати запаси жиру на зиму. Тому я все літо й осінь приношу до своєї нори яблука і до того, як буду залягати на зиму спати, маю все поїсти. Тоді мені краще буде пережити довгу холодну зиму.

– А як же ти їх донесеш? – не вгавав Портокале.

– Неси яблука! Зараз покажу.

Портокале швидко знайшов два невеличких яблучка. Їжачок згорнувся у клубочок, підкотився до них і яблучка враз опинились на гострих їжачкових колючках.

– Ох і спритний же ти! – вигукнув вражений Портокале.

– А як же інакше? У мене ж рук немає. Тому природа дала мені гострі колючки, аби я міг ними захищатися і добувати собі їжу. Дякую, що ти допоміг мені, – сказав Їжачок. – А я тобі допомагатиму мишей ганяти.

– Отакої! Ще й мишей ганяєш?! Виявля-

ється, в нас багато спільного!

Із того часу й аж до самої зими Портокале дружив з Їжачком, часто з ним зустрічався і допомагав йому, чим міг.

Вивчаємо англійську

З Іриною Савіною

1. Прочитай вірш та розкажи, про що в ньому розповідається.

Fall Leaves

Red, yellow, orange, brown –
Leaves are falling all around.

See them dance
In the cool, fall air.

Rake them and pile them
And bag them with care.

3. Опиши осінь. Яка вона на твою думку? Чим вона тобі подобається?

Describe the Weather _____

Autumn is _____

Do you like autumn? _____

2. Подивись на малюнки та слова. Чи пригадуєш ти всі вказані слова? Обери і впиши правильну літеру, якої бракує.

_____ corn a n f g	_____ umpkin t c p b
_____ pple p n a w	_____ eaf r s c l
_____ ie r l u p	_____ ree s t l u

4. Прочитай речення та розфарбуй за вказівкою: зліва чи праворуч.

Color the right acorn. 	Color the left leaves.
Color the left owl. 	Color the right apple.
Color the right pumpkin. 	Color the left leaf.

Зроби своїми руками

Підставка для олівців

З Люділою Дорош

Паста для моделювання за своїми властивостями нагадує глину, але з нею легше працювати. Моделюється руками, при необхідності можна використовувати спеціальні інструменти. Вона пластична, легко ліпиться, розкочується, різьдеться, набуває будь-якої форми, не липне до рук. Твердне на повітрі, а після висихання (яке залежить від температури повітря та рівня вологості у приміщенні – від 24 до 48 годин) стає дуже міцною, не тріскається. Готовий виріб можна розписувати фарбами та декорувати у різних техниках.

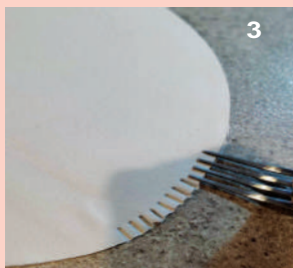
Сьогодні пропонуємо вам зробити підставку для олівців із пасти для моделювання.

Нам необхідні: паста для моделювання, качалка, ніж, виделка, тарілка, порожня банка, акрильні фарби.

1. Виймаємо пасту для моделювання з упаковки, розминаємо й робимо з неї плоский колобок (мал. 1).

2. Беремо качалку і розкачуємо лист товщиною приблизно в 5 мм. Щоб отримати круглу заготовку, кладемо на тісто тарілку й обводимо ножом по контуру. Прибираємо рештки пасти (мал. 2).

3. Перевертаємо отриману круглу заготовку (знизу заготовка більш гладка, тому вона буде лицьовою) і легенько притискаємо видел-

кою по краю. Таким чином краї підставки матимуть невеликий візерунок (мал. 3).

4. Кладемо заготовку на банку так, щоб і зліва, і справа краї майбутньої підставки мали бортик однакової висоти (мал. 4). Та якщо вам це

не зовсім вдасться, не хвилюйтесь – асиметрична підставка для олівців теж оригінальний та цікавий варіант! За бажанням, із обрізків пасти можна повірізати фігурки й прикрасити ними підставку, прикладаючи та злегка притискаючи до поверхні (щоб не деформувати форму підставки). У нашому випадку це кружечки. Надайте випуклим бокам однакового об'єму. Поставте виріб висихати на 24-48 годин.

7. Коли виріб повністю висохне, його можна розмалювати фарбами (ми радимо зробити це акрильними, тому що вони найкраще покривають різну поверхню: кераміку, дерево, скло і т.п.)

Вітаємо! Підставка готова для використання! А ще вона може стати власноруч зробленим подарунком.

Осінь

В темпі

Слова: Т. Волгіної, музика: І. Кишка

Chorus:

О - сінь, о - сінь вже при-йшла, йдуть до - щі, не - ма теп-
ла. Крап - крап - крап, крап - крап - крап, йдуть до-
щі, не - ма теп - ла. До вес - ни.

Chorus:

О - сінь, о - сінь вже при-йшла, йдуть до - щі, не - ма теп-
ла. Крап - крап - крап, крап - крап - крап, йдуть до-
щі, не - ма теп - ла. До вес - ни.

Осінь, осінь вже прийшла,
Йдуть дощі, нема тепла.
Крап-крап-крап-крап-крап-крап,
Йдуть дощі, нема тепла.

Пожовтів зелений сад,
У діброві листопад.
Шу-шу-шу-шу-шу-шу,
У діброві листопад.

Спів пташиний голосний
Змовк усюди до весни.
Цвіль-цвірінь-цвіль-цвірінь,
Змовк усюди до весни.

Жовтень – час льон обробляти

Сторінка народознавства з Ольгою Сенишин

28 жовтня християни відзначають церковне свято на честь преподобного Євфимія. Про цю дату в народі говорили: «Євфимій холодом коріння дерев і трав із землею змикає, комах у траві укриває, сон навіває». Це було вірне спостереження: зима наближалася і всі рослини і тварини готувалися до її приходу. Перелітні птахи вже відлітали на зимівлю, а комахи і павуки впадали в сплячку.

Із насуванням зими за народною уявою активізувалися й нечисті духи. Згідно з народним повір'ям, у цей день починає проявлятися нечиста сила, яка намагається перешкодити жінкам під час домашньої роботи: б'є посуд, переплітає нитки у верстатах, псує їжу, лякає членів родини і так далі. Особливо схильні до пустощів потвори. У народі Євфимія вважали одним із захисників від нечисті, а тому завжди дуже шанували і просили святого про допомогу. Однак зовсім потвору можна вигнати з дому тільки з приходом весни, здійснивши певний обряд.

Незважаючи на витівки нечисті, селянки продовжували займатися домашніми справами. Вважалося, що нитка, спрядена 28 жовтня, є прекрасним засобом від різних недуг. А якщо її зроблять наречені, то вона гарантуватиме захист від злих сил. Жіноцтво із цього дня починало займатися підготовкою сировини – вовни і льону – для вироблення домашнього полотна. Обробка волокон та прядіння пряжі для створення тканини стало в селах одним із найважливіших хатніх занять у кожній родині. Це заняття було більш притаманне жінкам, дівчатам, підліткам, молодицям. У кожній селянській хаті мав бути свій верстат, і якщо жінка не вміла ним користуватись і не пряла вдома тканини та не виконувала всі відповідні ткацькі роботи – вважалося, що вона не була повноцінним членом своєї громади. Раніше змалку треба було вчитися цьому найпершому ремеслу, і це був не тільки традиційний обов'язок, а й ознака честі кожної дівчини, доброї господині.

Особливе місце серед величезного розмаїття культурних рослин, без яких у повсякденному побуті не могли обходитися наші предки, відводилося льону. Його сіяли всі. Ця рослина впродовж багатьох століть одягала, годувала й обігрівала українських селян. Із лляного насіння виготовляли

корисну і смачну олію, а високопоживним залишком – макухою – годували худобу. Із волокна рослин виготовляли домоткане полотно для побутового використання (рядна, покривала, рушники, скатертини, натільну білизну, верхній одяг тощо). Із відходів льону – костриці – добрі господарі вили грубі мотузки і джгути, робили підстилки худобі. Вона також була чудовим паливом, а попіл можна було використати як добриво.

Від літньої спеки наші предки любили захищати себе саме лляним одягом, котрий має дуже комфортну здатність пропускати повітря. Але процес обробки та виготовлення лляних ниток і полотна був досить важким, вимагав багато часу і немало старань. Найбільш трудомістким процесом було збирання льону, яке вимагає великої кількості робочих рук. При дозріванні корінь льону відмирає, тому збирали рослини висмикуванням із ґрунту. Зібрані рослини ретельно відсортовували від бур'янів та клали на землю для вилежування. Вилежані стебла збиралися в невеликі снопи та перевозилися на берег річки і мочили. Далі йшов процес відділення волокон льону, який називається тіпання. Тіпали льон простим відбиванням або переминали стебла в терницях. Цей процес був довготривалим та важким – працювали і діти, і дорослі; у всіх боліли і ноги, і руки. Потім волокна вичисували від шматочків костриці та формували в пучки – мички (куделі). З отриманих мичок пряли пряжу, скручуючи кілька волокон у нитку за допомогою веретена. Лляне полотно з таких ниток робили на ткацькому верстаті.

Особливо ретельно 28 жовтня бралися за тіпання льону дівчата. Наскільки якісно буде підготовлено сировину, настільки якісним буде і кінцевий результат роботи – лляні вироби. Дівчата ж любили хизуватися якісними речами. Подекуди в цей день навіть влаштовували оглядини: виносили на вулицю льон і дивилися, у кого він тонший і м'якший. Адже ті господині, які найкраще обробляли льон, користувалися глибокою пошаною всіх членів своєї громади, як і майстри чи майстрині з інших галузей. А відгуки про особливо якісні вироби розходилися далеко по окрузі, надавали цілій сім'ї особливого статусу та авторитету.

Пишаємося нашими дітьми!

**Учні VII класу на святі врожаю,
с. Палтін, Сучавський повіт**

**Учні II класу на святі врожаю,
с. Палтін, Сучавський повіт**